

CEFR Standartlarına Dayalı Metin Hazırlığı: A. N. Lapoşina ve M. Yu. Lebedeva'nın Geliştirdiği Textometr Aracının Kullanım Yöntemleri ve Rusça Öğretimine Faydaları

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Zulfiya ŞAHİN¹, Kıymet Aybuke AKBAŞ², Cemile TUĞ³

1 Doç. Dr., Ankara Üniversitesi, Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, sahinz@ankara.edu.tr. ORCID: 0000-0002-6967-739X

2 Arş. Gör., Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Rusça Mütercim ve Tercümanlık Anabilim Dalı, kiymetaybuke.akbas@asbu.edu.tr. ORCID: 0009-0007-0989-2390

3 Rusça Öğretmeni, Millî Eğitim Bakanlığı, cemiletug@hotmail.com. ORCID: 0000-0001-5231-7905

Gönderilme Tarihi: 15.08.2024 Kabul Tarihi: 30.12.2024 DOI: 10.37669/milliegitim.1533973

Atf: “Şahin, Z., Akbaş, K. A., ve Tuğ, C. (2025). CEFR Standartlarına Dayalı Metin Hazırlığı: A. N. Lapoşina ve M. Yu. Lebedeva'nın Geliştirdiği Textometr Aracının Kullanım Yöntemleri ve Rusça Öğretimine Faydaları. *Millî Eğitim*, 54(246), sayfa 733-758. DOI: 10.37669/milliegitim.1533973”

Öz

Yabancı dilde okuma etkinlikleri yapmak, kelime dağarcığının genişlemesine ve yazma ile dinleme becerilerinin gelişmesine katkıda bulunur. Bu sebepten Rusçanın yabancı dil olarak öğretiminde oldukça önemli bir unsurdur. Okuma etkinliklerinde metinlerin seviyeye uygun seçilmesi, öğrencinin motivasyonunu ve dil gelişiminin sürekliliğini sağlamak için oldukça önemlidir. Bir metnin seviyesinin CEFR ölçütlerine göre (A1'den C2'ye kadar) belirlenmesi süreci metodolojik çalışmalarla açıklanmış ve formüle edilmiştir. Bu süreç, belirlenen standartlara uygun olarak otomatikleştirilebilir; diğer deyişle sistemler ve algoritmalar kullanılarak metinlerin seviyeleri insan müdahalesine ihtiyaç duyulmadan hızlı ve doğru bir şekilde belirlenebilir. Metinlerin temel kelime dağarcığını, derste işlenen dil bilgisel konuları ve CEFR standartları ile uyumlu olan “Rusçanın Yabancı Dil Olarak Öğretimi Devlet Standartları” tarafından belirlenen konulara uygunluğunun değerlendirmesi öğretmenler için zaman alan ve iş yükünü artıran bir süreçtir. Bu nedenle, Puşkin Enstitüsünde görev yapan uzmanlar A. N. Lapoşina ve M. Yu. Lebedeva'nın Rusça metinlerin seviyesinin otomatik olarak tespit edilmesi için geliştirdiği “Textometr” adlı programın ders hazırlama sürecine dâhil edilmesi, öğretmenlerin iş yükünü hafifletecek ve ders verimliliğini artıracaktır. Çalışmanın amacı “Textometr” programının metin seviyesinin CEFR standartlarına göre otomatik analizi açısından sunduğu imkânların ve kullanım metodlarının açıklanmasıdır. Çalışmada Textometr programı incelenmiş olup B2 seviyesindeki “Rusya’da Doğum Günü Kutlamaları” (Rus. Празднование дня рождения в России) isimli metin üzerinden programın imkânları örneklendirilmiştir. Çalışmada açıklama, program analizi yöntemleri, empirik metot; karşılaştırmalı analiz, uygulamalı analiz ve uzman görüşü metodlarına başvurulmuştur.

Anahtar kelimeler: Rusça, dil, öğretim, okuma, Textometr, otomasyon, seviye, materyal

Text Preparation According to CEFR Standards: The Ways of Usage of the Tool “Textometr” Developed by A. N. Laposhina and M. Yu. Lebedeva and Its Usefulness in Russian Language Teaching

RESEARCH ARTICLE

Abstract

Reading in a foreign language improves vocabulary, writing, and listening skills. As a result, reading is a vital skill and practice for teaching Russian as a foreign language. When it comes to selecting materials for the lessons, evaluating the suitability of texts for the language level is a stage that remains relevant and requires effort. The process of determining the level of the text according to CEFR standards (from A1 to C2) is explained and defined through methodological studies. Therefore, automatization of this process is possible. The selection of texts that are suitable for the level of the student in reading activity is a very important criterion for the motivation of the students and the continuity of language development. It is a time-consuming and workload-increasing process for teachers to analyse the suitability of the texts to lexical minimum standards, grammatical subjects taught in the lessons, and the topics determined by State Standards for Teaching Russian as a Foreign Language, which are compatible with CEFR standards. For this reason, using the programme named “Textometr”, which is developed by A. N. Laposhina and M. Yu. Lebedeva, the specialists who work at Pushkin Institute, for automatic determination of the level of Russian texts is one of the methods to ease teachers' workload and increase the efficiency of the lessons. The aim of the study is to explain the opportunities offered by the Textometr programme and the ways of using this tool. In the study, the “Textometr” programme is examined and the opportunities of the programme are exemplified through B2 level text “Birthday Celebrations in Russia” (Rus. Празднование дня рождения в России). Explanation and programme analysis methods, empirical method, comparative analysis, and expert opinion methods are used in the study.

Keywords: Russian, language, teaching, reading, Textometr, automation, level, material

Giriş

Modern yabancı dil eğitimi, dil becerilerinin öğretimi ve değerlendirilmesinde Avrupa dil standartlarının belirlediği kriterlerle doğrudan bağlantılıdır. Avrupa’da bu alanda kabul görmüş en temel sistem Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni’dir (D-AOBM) (Common European Framework of Reference for Languages, CEFR). CEFR, dil hâkimiyetini altı seviyeye ayırır. Bu seviyeler, öğrencilerin ve öğretmenlerin üzerinde çalışılan seviyeyi net bir şekilde belirlemelerine ve eğitimin ilerleyen aşamalarını buna göre planlamalarına yardımcı olur. Günümüzde Rusçanın yabancı dil olarak öğretimi de CEFR sistemine göre

gelişmekte, dil yeterliliğinin ölçümü bu ölçütlere dayandırılmaktadır (TORFL/TRKİ). CEFR standartları kapsamında konuşma, dinleme, okuma, yazma ve kültürel bağlamı anlama becerileri değerlendirilmektedir. Dolayısıyla diğer dillerde olduğu gibi Rusçanın yabancı dil olarak öğretiminde de okuma temel dil becerileri arasındadır.

Aşcı ve Topçu Tecelli'nin (2020) belirttiği üzere okuma etkinliği, beynin çıkarım yapma, analiz, eşleştirme gibi bilişsel işlevlerini yerine getirdiği bir süreçtir. Dolayısıyla okumanın, psikolojik açıdan metindeki bilgilerin algılandığı ve anlamsal bakımdan işlendiği bir etkinlik olduğunu söylemek mümkündür (Koryakovtseva, 2023). Bunun yanı sıra okumanın, diğer dil becerileri ile doğrudan bağlantılı olduğu ve onları da geliştirdiği bilinmektedir (Orazova ve Omirbaykyzy, 2024). Okuma ve yazma etkinliğinde aynı grafik dil sistemi kullanılır, dinleme ise okuma ile aynı zihinsel aktiviteye dayanır (Xasanova ve Vohidova, 2023). Bu bağlamda yabancı dil öğretiminde okuma etkinliğinin oldukça büyük bir öneme sahip olduğu yorumu yapılabilir. Bu sebeptendir ki, okuma etkinliğine yabancı dil öğretiminin ilk aşamalarından itibaren yer verilmektedir. Revyakina vd. (2013), okumanın yalnızca dili öğrenilen ülkeyle ilgili bir bilgi kaynağı olmadığını, aynı zamanda dil öğrenmenin ve öğretmenin de bir yolu olduğunu belirterek sesli okuma, analitik okuma, ön hazırlıklı okuma, sözlükle okuma, çeviri yaparak okuma gibi birçok okuma türü olduğunu aktarmıştır. Bununla birlikte okuma alıştırmalarının metin öncesi, metin esnasında ve metin sonrasında yapılan alıştırmalar olarak sınıflandırıldığını söylemek mümkündür (Revyakina vd., 2013).

Yabancı dil öğretiminde okuma etkinliğinin önemi, bu sürecin farklı yönlerine odaklanan uzmanlar tarafından birçok çalışmada vurgulanmıştır (Aşcı ve Topçu Tecelli, 2020; Chen ve Abdullah, 2024; Yen, 2021). Okumanın, bağlamda karşılaşılan kelime ve ifadelerde çeşitliliğe yol açması, bu kelime ve ifadelerin hatırlanmasını kolaylaştırması sebebiyle kelime haznesini genişlettiği bilinmektedir (Deybner, 2018). Okuma, öğrenilen dil bilgisel kuralların ve cümle yapılarının özümsemesini sağlar (Deybner, 2018), zira öğrenciler cümlelerin kuruluş biçimlerini gözlemleyerek kendi cümlelerini doğru bir şekilde kurmayı öğrenirler. Metinler, dilin farklı durum ve bağlamlarda nasıl kullanılabileceğine ilişkin birer örnek niteliğindedir. Bu, bağlam dışında öğrenilmesi güç olan nüans ve özel deyişlerin anlaşılmasını sağlar. Yabancı dil öğretiminde yapılan okuma çalışmaları, öğrencilerin diğer ülkelerin kültürleri, edebiyatları ve adetleriyle

tanışmasına olanak tanır. Bunun sonucunda entelektüel birikimde artış görülür. Dolayısıyla yabancı dilde okuma, kültürler arası bir diyalog yöntemidir (Koryakovtseva, 2023). Bunun yanı sıra okumanın; analiz etme, yorum yapma ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirdiği de bilinmektedir (Nikonova ve Yahyayeva, 2020). Metin okuma sürecinde öğrenciler, metindeki temel bilgileri diğer bilgilerden ayırt etmeyi, çıkarımlar yapmayı ve okudukları metin üzerine düşünmeyi öğrenirler. Okumanın bu becerilerin yanı sıra yazma becerisi üzerinde de olumlu etkisi vardır (Orazova ve Omirbaykyzy, 2024; Deybner, 2018). Sıklıkla okuma yapan ve farklı metin türlerine aşina olan bir öğrenci dilin fonksiyonel stilleri, yazım kuralları ve noktalama işaretleri gibi yazma etkinliğinde büyük önem taşıyan faktörlerle tanışır (Yen, 2021). Bu, yazma becerisinin gelişimine doğrudan etki eder. Son olarak okuma, dil bariyerini aşma ve dil kullanımında öz güven kazanma konusunda önemli bir etkidir. Zaman içerisinde daha zor metinler okumaya başlayan öğrenci, gelişimini gözlemleyebilir, buna bağlı olarak da öğrencinin motivasyonunda artış görülür. Bu bağlamda, okuma ve okuma için materyal hazırlama süreci, yabancı dil öğretiminin ve öğreniminin ayrılmaz bir parçasıdır (Çerkasova, 2022). Çünkü bu süreç dilin daha detaylı bir şekilde kavranmasını sağlar.

Gorbenko vd. (2021) günümüz Rusça öğretim metotlarının dilsel, iletişimsel, kültürel, insanmerkezci, teste dayalı, teknolojik, etnolojik, mesleki ve kavramsal olmak üzere birbirinden ayrıldığını ifade etmiştir. Araştırmacıların çalışmasında yapmış olduğu içerik analizi sonucunda mesleki, dilsel, iletişimsel alanların çoğunlukla okumaya yönelik olduğunu söylemek mümkündür. Bununla birlikte ilgili dilin kültürünün öğretilmesine dayalı olan kültürel metotta okuma oldukça önemli bir öğrenme biçimidir. Bu bağlamda dil becerilerinden biri olan okuma, Rusçanın yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan metotların çoğunda önemli bir yer tutmaktadır.

Okuma metinlerinin seçimindeki en önemli etken, metnin öğrencilerin seviyesine uygun olmasıdır. Bu bağlamda okuma becerisini geliştirmek adına hazırlanan materyallerin kelime sayısı, bilinmeyen kelimelerin metindeki kelimelere oranı, içeriği, türü gibi kriterlere göre hazırlanması öğrencilerin yabancı dil öğrenme sürecini daha verimli hâle getirecektir (Revyakina vd., 2013). Metin seçim ya da hazırlama sürecinde öğrencinin seviyesinin gözetilmesinin öğrencinin dile ve okuma etkinliğine dair tutumunda da belirleyici olacağı, materyalin öğrenci tarafından benimsenme sürecine doğrudan etki edeceği

yorumu yapılabilir. Örnek vermek gerekirse, Rusçanın Yabancı Dil Olarak Öğretimi Devlet Standartları'na göre (Vladimirova, 2001), A1 (Rusçanın yabancı dil olarak öğretimi seviyelerine göre Rus. Элементарный уровень) seviyesi için öğrencilere verilecek metinler 250-300 kelimeden oluşmalı, yabancı sözcük sayısının tüm sözcük sayısına oranı %1 veya %2 seviyesini geçmemeli; metin, günlük yaşama ilişkin, sosyokültürel ya da eğitim alanına yönelik bir konu üzerine hazırlanmalıdır. Bu bağlamda her seviyenin farklı bir standarda sahip olduğunu söylemek mümkündür. Okuma metinleri söz konusu olduğunda özgün metinler kullanılabileceği gibi öğrencinin seviyesine göre uyarlanmış, sadeleştirilmiş yazınsal tür örneklerine de başvurulabilir. Ancak uyarlanmış ve sadeleştirilmiş metinler, kurgudaki kimi öğelerin çıkarılması, dil sadeleştirilirken dil yapılarında değişiklikler yapılması, bu değişikliklerin eserin etkisini yitirmesine yol açabilmesi gibi sebeplerle öğrencinin okuma motivasyonunu olumsuz etkileme potansiyeline sahiptir (Aşcı ve Topçu Tecelli, 2020). Bu nedenle özellikle yabancı dil öğretiminin ilk aşamalarında, öğretmenlerin okuma metinlerini kendilerinin oluşturması oldukça yaygındır.

Okuma yapmak, öğrencilerin adım adım kelime hazinelerini geliştirmelerini, dil bilgisel yapılarını anlamalarını ve bağlamı anlama becerilerinin ileri taşınmasını sağlar (İmanaliyeva vd., 2023). Bu, öğrenim sürecini çok daha verimli ve ilgi çekici hâle getirir. Ancak seviyeye uygun olmayan metinlerin öğrencilerde hayal kırıklığı yaratarak motivasyon kaybına ve öğrenimin etkinliğinin azalmasına yol açması mümkündür. Öğrencinin seviyesi için çok zor olan metinler, öğrencide dili bilmediği düşüncesi yaratarak motivasyon kaybına sebep olurken öğrencinin seviyesi için çok kolay olan metinler de beklenen faydayı sağlamaz, öğrencide gerekli bilgiyi almadığı hissini yaratır ve gelişim sürecini yavaşlatır. Dolayısıyla okuma etkinliğinin kolay metinlerden zor metinlere geçiş olacak şekilde planlanması önem arz etmektedir (Abdullayeva ve Hociyeva, 2023). Öğrencinin motivasyonunun yüksek olması yabancı dil öğretiminin her aşamasında oldukça önemlidir. Zira yüksek motivasyonun korunması öğrencinin, öğretmenin verdiği bilgilere daha açık olmasını sağlamanın yanı sıra verilen ödevleri yapma, öğretilen dile ilgiyi koruma, daha interaktif bir ders ortamının oluşturulması gibi noktalarda büyük bir rol oynar (Sevdaleva ve Çalova, 2020). Bu sebepten her seviye için uygun materyallerin seçimi, dil seviyesinin düzenli gelişimi konusunda en önemli faktörlerden biridir. Bu bağlamda öğrenciler için hazırlanan veya seçilen metinlerin, derste daha önce sözlü ya da yazılı olarak

öğrenilen kelimeler ve dil bilgisi yapılarından oluşması gerekir (Xasanova ve Vohidova, 2023). Bunun yanı sıra materyalin değerlendirilmesi ve hazırlanması sürecinin zor ve zaman isteyen adımlar olduğunu belirtmek gerekmektedir (Lapoşina ve Lebedeva, 2021). Bilindiği üzere COVID-19 pandemisi ile yaygınlaşan eğitim sistemi birçok eğitim kurumunda kalıcı hâle gelmiştir. Bu, teknolojik gelişmelere uyum sürecini zorunlu kılmakla birlikte, ders materyali hazırlama sürecinde de değişikliğe gidilmesini beraberinde getirmiştir. Zira yüz yüze derslerde kullanılan materyaller ile çevrim içi derslerde kullanılan ders materyalleri arasında fark vardır. Yapılan araştırmalar, çevrim içi dersler söz konusu olduğunda ders materyali hazırlamanın çok daha fazla vakit aldığını göstermektedir (Almazova vd., 2020; Meirovitz vd., 2022). Bu bağlamda öğretmenlerin ders materyali hazırlama konusunda vakit kazanmasına olanak sağlayan araçların ders sürecine dâhil edilmesi zamandan tasarruf sağlayacaktır. Özellikle okuma metinleri, öğretmenlerin en çok vaktini alan konulardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmanın Amacı

Araştırmanın amacı CEFR ölçütlerine göre metnin zorluk derecesinin otomatik analizine ve Rusçanın yabancı dil olarak öğretimi dersleri için metin hazırlığına yönelik çevrim içi bir araç olan A. N. Lapoşina ve M. Yu. Lebedeva tarafından geliştirilen Textometr'ın sunduğu imkânları ve kullanım metotlarını açıklamaktır. Textometr programı, metnin zorluk ve okunabilirlik seviyesinin belirlenmesini, metindeki kelime ve karakter sayısını, kelimelerin ve cümlelerin ortalama uzunluğunu, metnin anahtar kelimelerinin bulunmasını, metindeki kelime hazinesinin genişliğinin tespitini, metindeki kelimelerin listelenmesini ve metnin okuma süresinin belirlenmesini sağlamaktadır. Bu programın kullanımı, dilsel materyalin hazırlanma süresini ciddi ölçüde kısaltmakta, öğretmenin iş yükünü hafifletmekte ve ders dışı çalışma saatini kısaltmaktadır.

Yöntem

Çalışmada Textometr programının işlevlerinin teknik açıdan incelenmesi sırasında açıklama; metnin Textometr programı ile analizini de içeren program analizi metodu; farklı zorluk seviyesindeki metinlerin Textometr aracılığı ile nasıl incelendiğinin pratiğe dökülmesinde empirik metot; farklı zorluktaki metinlerin analiz kriterlerinin belirlenmesi ve bunların yabancı dil öğretiminde uygulanabilirliğinin ölçülebilmesi için farklı zorluk seviyesindeki metinlerin

karşılaştırılmasını içeren karşılaştırmalı analiz metodu kullanılmıştır. Bunun yanı sıra yabancı dil öğretiminde metin analiz sonuçlarının kullanım imkânlarını, uygun metin seçimini, ders materyali hazırlanması sırasında anahtar kelime ve kelime çeşitliliği kat sayısının kullanımını, derslerin ve ev ödevlerinin planlanması için önemli bir nokta olan okuma süresini de kapsayan uygulamalı analiz metodu kullanılmıştır. Son olarak uzman görüşü metoduna başvurulmuştur. Bu bağlamda Textometr programının Rusça öğretiminde kullanımına ilişkin kimi önerilerde bulunulmuş, programın metin analizini kolaylaştırması ve hızlandırması, elde edilen verilerin doğruluğu ve güvenilirliği gibi olumlu yönleri açıklanmıştır. Bununla birlikte programın sunduğu öğretim kalitesini yükseltme ve eğitim sürecinin etkinliğini artırma gibi imkânlar üzerinde durulmuştur. Bu metotların tamamı, Textometr programının işlevselliğini değerlendirmeye, Rusça öğretiminde ne kadar faydalı olabileceğini belirlemeye ve dolayısıyla kapsamlı bir araştırma yapmaya olanak sağlamıştır. Çalışmada herhangi bir canlıya ait veri kullanılmamış, bu nedenle Etik Kurul İzin Belgesi alınmamıştır.

Textometr Programı

Yabancı dil dersine hazırlık sürecinde bir metni dil seviyesine uygunluğu açısından değerlendirmenin güncel ve emek isteyen konulardan biri olduğunu söylemek mümkündür. Bunun yanı sıra CEFR ölçütlerine göre (A1'den C2'ye kadar) yapılan sınavlar metodik çalışmalarda detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Bu sayede temel kelime dağarcıkları da dâhil olmak üzere tüm dil yeterlilik seviyelerine yönelik kriterler özetlenmiştir. Bu bağlamda Puşkin Enstitüsünde çalışan A. N. Lapoşina ve M. Yu. Lebedeva, CEFR'nin bu kriterlerini de göz önünde bulundurarak Rusça metinlerin seviyesinin belirlenmesi sürecini otomatikleştirmeye karar vermiştir. Textometr servisinin işleyişinin bilimsel temellerinin atılması sürecinde linguodidaktik amaçlarla metinlerin zorluk seviyesinin otomatik belirlenmesi üzerine yapılmış bilimsel ve metodik çalışmalar, Rusçanın yabancı dil olarak öğretimi dersleri için metin hazırlığı, Rusçanın yabancı dil olarak öğretimi alanındaki normatif belgeler, CEFR seviyeleri sistemindeki metinlerin özellikleri incelenmiştir. Modelin çalışma kalitesinin kontrolü sürecinde öğrenciler ve öğretmenler arasında anket ve test yapma metotları kullanılmıştır (Lapoşina, 2018). Metnin zorluk seviyesinin belirlenmesi sürecinin matematiksel yönünün incelenebilmesi için Rusçanın yabancı dil olarak öğretimine yönelik zorluk seviyesi metodik bilgiler içerisinde yer alan sekiz yüz kaynak toplanmıştır. Her metin, ortalama kelime ve cümle

uzunluğu, çeşitli cümle öğelerinin ve dil bilgisel formlarının sayısı, metnin ilgili seviyede bilinmesi gereken kelimeleri (temel kelime dağarcığı) içerip içermediği, Rusça sık kullanılan kelimeler ile örtüşüp örtüşmediği, soyut kelime hazinesine uygun olup olmadığı gibi birçok dil bilimsel özellik baz alınarak yüzden fazla kritere göre sınıflandırılmıştır (Lapoşina ve Lebedeva, 2021).

Metnin otomatik işlenmesi ve dil bilimsel verilerin sayısal hesaplaması Python isimli programlama dili ile gerçekleştirilmiş, matematiksel modellemenin yapılması ise Scikit-learn isimli kütüphane aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Yapılan bu çalışmalar temelinde (Laposhina vd., 2018; Lapoşina, 2018), 2020 yılında tüm kullanıcıların metin analiz sonuçları elde edebildiği “Textometr” isimli web sitesi kurulmuştur. Web sitesinin ara yüzünde en fazla 10.000 kelimeye kadar uzunluktaki Rusça tüm metinlerin girişinin yapılabildiği ve bunun sonucunda CEFR ölçütlerine göre metnin zorluk seviyesine ilişkin verilerin, bununla birlikte Rusçanın yabancı dil olarak öğretimi eğitiminde kullanım verimliliğine dair bilgilerin yer aldığı bir pencere bulunmaktadır (Lapoşina ve Lebedeva, 2021). Girilen metnin analizinin doğru şekilde yapılması için bir ön hazırlık söz konusudur. Rus alfabesinde yer almayan tüm karakter ve harfler metinden çıkarılmakta (sayılar vb.), leksik sayımların yapılabilmesi için tüm kelimeler yalın hâline çevrilmekte (lemmatizasyon), metnin zorluk seviyesine doğrudan etkisi bulunan pasif yapılar, sıfat-fiiller, isim tamlamaları gibi dil bilgisel formlarının sayılabilmesi için otomatik morfolojik analiz aşaması gerçekleştirilmekte, kısaltmalar gibi sözlükte bulunmayan kelimelerin filtrelenmesi ve elde edilen kelime listesinin kontrolü süreci tamamlanmaktadır (Lapoşina ve Lebedeva, 2021). Textometr üzerinde yaptığımız çalışmalar ve yapılan araştırmalardan hareketle programın kullanımının dilsel materyalin hazırlanma sürecini ciddi seviyede kolaylaştırdığını, bunun yanı sıra öğretmenin iş yükünü azaltarak ders dışı çalışma süresini kısalttığını, güvenilir sonuçlar verdiğini söylemek mümkündür.

Textometr’in Sunduğu İmkanlar

CEFR ve Rusçanın Yabancı Dil Olarak Öğretimi Sınavı (TORFL/TRKİ) Seviyesinin Belirlenmesi: Metnin CEFR kriterlerine göre A1 seviyesinden C2 seviyesine kadar olan zorluk derecesi Rusçanın yabancı dil olarak öğretimine yönelik hazırlanmış sekiz yüz metinden hareketle hazırlanmış bir regresyon modeli kullanılarak otomatik olarak gerçekleştirilmektedir (Lapoşina ve Lebedeva, 2021). Bu özellik, öğrencilerin öğrenme sürecini kişiselleştirmekle birlikte her öğrencinin

ilgisini çekebilecek materyallerin ayrı ayrı seçilebilmesini, internette yer alan materyallerin de kullanılabilmesini, metnin zorluk derecesinin belirlenmesi yahut metinlerin ilgili seviyeye adapte edilmesi için vakit harcanmasına gerek kalmamasını, öğrencinin seviyesine uygunluğu ölçüldükten sonra her türlü materyalin eğitim materyali olarak kullanılabilmesini sağlamaktadır. Böylelikle öğretmenin, öğrencilerin dile ilişkin her becerisini geliştirmesi ve onların eğitim sürecindeki motivasyonunu koruması mümkün hâle gelmektedir.

Textometr programı, “Textometr” isimli web sitesinin (<https://textometr.ru/>) ara yüzüdür. Sitede 10.000 kelimeye kadar uzunluktaki Rusça tüm metinlerin girilebildiği ve tüm kullanıcının metin analiz sonuçlarına erişebildiği bir pencere bulunmaktadır (Fotoğraf 1). Programın çalışma şeklinin anlaşılabilmesi için tarafımızca B2 seviyesinde, seviyenin temel kelime dağarcığına ve dil bilgisel kriterlerine uygun bir metin olan “Rusya’da Doğum Günü Kutlamaları” (Rus. Празднование дня рождения в России) kullanılmıştır.

Fotoğraf 1

Metnin Girildiği Pencere

Анализ сложности текста

Текстометр помогает определить уровень сложности и читабельности текста, посчитать количество слов и знаков, найти среднюю длину слова и предложения, ключевые слова текста, рассчитать коэффициент лексического разнообразия текста, получить список слов текста и рассчитать время его чтения.

Русский как иностранный ☒ Русский как родной

День рождения – это один из самых ожидаемых и радостных праздников в России, который отмечается практически каждым человеком. Празднование этого дня имеет свои особенности и традиции, которые могут немного отличаться в зависимости от региона и семьи, но в целом сохраняются общие черты. Традиционно день рождения в России начинается с поздравлений от родных и близких. Уже с самого утра именинник получает поздравления и подарки. В некоторых семьях принято будить именинника с песнями и пожеланиями, чтобы создать праздничное настроение с самого начала дня. Подарки могут быть самыми разными: от простых сувениров до дорогих и ценных вещей. Важно, чтобы подарок был подобран с душой и учитывал интересы и предпочтения именинника. Особое внимание уделяется праздничному столу. В России принято готовить множество разнообразных блюд для празднования дня рождения. Одно из самых главных блюд – это торт со свечами. Торт может быть домашним или купленным в кондитерской, но обязательно украшенным свечами, количество которых соответствует возрасту именинника. Имениннику предлагается задуть свечи и загадать желание, что является одной из самых любимых традиций.

Определить [Вставить демо текст](#) [Очистить](#)

Metin ilgili pencereye girildikten ve analiz başladıktan sonra program metnin CEFR ölçütlerine göre seviyesini belirlemekte ve metne dair Rusçanın yabancı dil olarak öğretimi derslerine hazırlık için gerekli olan bilgileri

sağlamaktadır. Ancak programı geliştiren araştırmacılar yaptıkları deneyler sırasında öğretmenlerin çoğunlukla “A2+”, “B1 ileri” (B1 продвинутый) gibi CEFR seviyelerinden daha fazla aşamaya sahip bir seviye ölçütü kullandıklarını fark etmiştir (Lapoşina, 2018). Bu sebepten program oluşturulurken daha kapsamlı ve kesirli bir formatta seviye bilgisi sunma kararı alınmıştır. Böylelikle tüm CEFR seviyeleri kendi içinde başlangıç, orta ve son (Rus. начало, середина, конец) olmak üzere üç ayrı seviyede değerlendirilmiştir (Fotoğraf 2). Bu bilgi özellikle “B1 sonu” (конец B1) ve “B2 başlangıcı” (начало B2) gibi birbirine yakın ve zorluk derecesi açısından birbirinden zor ayırt edilebilen metinlerin tespiti için önemlidir (Lapoşina ve Lebedeva, 2021).

Fotoğraf 2

Metnin Zorluk Seviyesinin Ölçüm Sonuçları

Результат [Скачать](#)

Начало B2. II сертификационный уровень.

Уровень текста в системе ACTFL	Advanced Mid
Знаков с пробелами	1159
Предложений	12
Слов	162
Уникальных слов	98
Лексическое разнообразие ^⑦	0.6

Fotoğrafta görüldüğü üzere Textometr yalnızca metnin seviyesini ölçmemekte, aynı zamanda metinde boşluklarla birlikte kaç karakteri kaç cümle ve kaç kelime olduğuna, bu kelimelerden kaçının yalnızca bir kez kullanıldığına ve metnin kelime çeşitliliği açısından nasıl değerlendirildiğine dair de bilgi vermektedir. Tarafımızca seçilmiş olan metnin, CEFR ölçütlerine göre “B2 başlangıcı” seviyesinde olduğu tespit edilmiştir. Bu bilgiye erişimin bu denli kolay olması açık erişim materyallerinin ders materyali hâline getirilebilmesi, eğitim amacıyla kullanılabilmesi, öğretim sürecinin kişiselleştirilebilmesi açısından oldukça önemlidir.

Metnin Kelime Çeşitliliğinin Ölçülmesi: Kelime çeşitliliği, metinde yalnızca bir kez kullanılan kelime sayısının metindeki toplam kelime sayısına oranına göre

hesaplanan bir veridir. 0'dan 1'e kadar bir aralık üzerinden değerlendirilmektedir. Eğer metindeki tüm kelimeler yalnızca bir kez kullanıldıysa kelime çeşitliliği 1 olarak değerlendirilir. Bu verinin hesaplanması sırasında sözcüklerden kasıt leksik birimler diğer deyişle sözcüksel birimin tüm kelime biçimleridir. Bu ölçüm metindeki tekrarların değerlendirilmesi açısından önemli olmakla birlikte metnin zorluk seviyesinde de belirleyici olabilmektedir. Örnek vermek gerekirse özgün bir haber metninin kelime çeşitliliği kat sayısı ortalama 0,8; B1 seviyesindeki eğitsel bir metnin ise 0,5'tir (<https://textometr.ru/>). Yabancı dil öğreniminde kelime çeşitliliği dil seviyelerinin temel kelime dağarcıkları ile de doğrudan bağlantılıdır. Temel kelime dağarcıkları kademeli bir şekilde oluşturulmuştur ve bu hem Avrupa hem Rusya test sistemlerinde önemli bir unsurdur. Rusça dil seviyelerinin her biri için belirlenen değerler şu şekildedir: A1-780 birim, A2-1300 birim, B1- 2300 birim, B2-5000 birim, C1- 11000 birim (Andryuşina vd., 2014). Bu değerler CEFR'nin kriterlerine uygundur. C2 seviyesi (ana dil seviyesi) için leksik anlamda herhangi bir sınırlama bulunmamaktadır. Bundan yola çıkarak leksik çeşitliliğin mutlak olmamakla birlikte dil hâkimiyetinin objektif bir göstergesi olduğunu söylemek mümkündür. Tarafımızca örnek oluşturması için Textometr'da analiz edilen ve seviyesinin B2 olduğu tespit edilen metindeki kelime çeşitliliği katsayısı ise 0,6'dır (Fotoğraf 2).

Bunun yanı sıra program aracılığı ile metnin anahtar kelimelerini (Fotoğraf 3), faydalı kelimeleri ve metnin leksik içeriği ile temel kelime dağarcığının örtüşüp örtüşmediğini tespit etmek mümkündür. Anahtar kelimeler, bir metnin en belirgin özelliklerini ve ana fikrini sunan kelimelerdir. Bu kelimeler bir derecelendirme kullanılarak belirlenmektedir. Rus Dili Ulusal Külliyyatı'na (Национальный корпус русского языка) göre, bir kelimenin kullanım sıklığı ve metinde kaç kez geçtiği bu bağlamda belirleyicidir (TF - term frequency / IDF - inverse document frequency). Bir kelime incelenen metinde çok sık kullanılıyorsa o kelime, doğrudan yer aldığı metne özgü bir kelimedir. Textometr'ın sunduğu bu imkân oldukça önemlidir zira anahtar kelimelerin belirlenmesi tematik derslerin hazırlık sürecinde oldukça büyük bir rol oynamaktadır. Günümüzde yabancı dil eğitiminin temel prensipleri eğitimin kişiselleştirilmesi ve iletişim prensibidir (Nefyodova, 2023; Demina, 2010). İletişim prensibinin hayata geçmesinin temel yollarından biri derslerin tematik olarak planlanmasıdır. Bu bağlamda anahtar kelimelerin belirlenmesinin her bir tematik dersin içeriğinin temel kelime dağarcığına göre oluşturulmasını sağlayacağını söylemek mümkündür.

Textometr tarafından sağlanan bir diğer imkân, metindeki “faydalı kelimelerin” listelenmesidir. Faydalı kelimeler (Fotoğraf 3), önceki seviyelerin temel kelime dağarcığına dâhil olmayan ve çoğunlukla öğrencilerin bilmediği ancak şu an hâlihazırda eğitim alınan seviyenin temel kelime dağarcığında ya da Rus Dili Ulusal Külliyyatı’nın listesindeki en çok kullanılan 3000 kelime arasında bulunan sözcüklerdir (<https://textometr.ru/>). Dolayısıyla bu kelimelerin eğitim alınan seviyede ezberlenmesi gereken kelimeler olduğunu söylemek mümkündür. Metinlerde faydalı kelimelerin, başka bir deyişle yeni kelimelerin kullanımı, bu kelimelerin dil bilgisel kullanımlarının ve dildeki işlevlerinin anlaşılması, böylelikle daha kolay hatırlanmalarında önemli bir rol oynamaktadır.

Temel Kelime Dağarcığı ile Metnin Uyumu: Yukarıda sıralanmış olan bilgilerin yanı sıra bu program aracılığı ile metindeki kelimeler ile metnin CEFR ölçütlerine göre belirlenmiş seviyeler ile yüzde kaç eşleştiğini tespit etmek mümkündür. Örnek vermek gerekirse göstergelerden hareketle A1 seviyesinde Rusça bilen bir öğrencinin tarafımızca programa girilmiş olan metni %48 oranında anlama potansiyeli vardır (Fotoğraf 3). A2 seviyesindeki bir öğrenci ise metni %65 oranında anlayabilir (Fotoğraf 4). B1 seviyesindeki bir öğrenci ise metinde yer alan kelimelerin %75’ini anlar (Fotoğraf 4). Üçüncü ve dördüncü fotoğraflardan görülebileceği üzere program, yüzdelik uyumun yanı sıra belli bir seviyede bulunmayan kelimelerin listesini de hazırlamaktadır.

Fotoğraf 3

Anahtar Ve Faydalı Kelimelerin Listesi Ve Temel Kelime Dağarcıkları İle Metnin İçeriğinin Örtüşüp Örtüşmediğine İlişkin Göstergeler

Ключевые слова ②	именинник россия свеча торт празднование поздравление подарок блюдо рождение праздничный
Самые полезные слова ②	подбирать близкие множество загадывать отмечаться сохраняться зависимость именинник целое учитывать черта родные предлагаться поздравление ожидать предпочтение празднование
Лексический список A1 покрывает	48%
Не входит в лексический список A1	самый ожидать радостный отмечаться практически празднование иметь особенность традиция немного отличаться в зависимости от регион целое сохраняться общий черта традиционно начинаться поздравление от родные близкие именинник некоторый принимать будить пожелание чтобы создавать праздничный настроение с самого начала простой ценная вещь подбирать душа учитывать интерес предпочтение особый внимание уделяться множество разнообразный блюдо для главный торт свеча домашний кондитерская украшать количество соответствовать возраст предлагаться задувать загадывать желание являться

Fotoğraf 4

Temel Kelime Dağarcığı Ve Metin Arasındaki Korelasyon

Лексический список A2 покрывает	65%	
Не входит в лексический список A2		ождать радостный отмечаться практически празднование иметь особенность традиция отличаться в зависимости от регион целое сохраняться черта традиционно поздравление родные близкие именинник некоторый принимать будить пожелание создавать настроение с самого начала ценная вещь подбирать душа учитывать предпочтение особый уделяться множество разнообразный блюдо свеча кондитерская украшать соответствовать возраст предлагаться задувать загадывать желание
Лексический список B1 покрывает	75%	
Не входит в лексический список B1		ождать радостный отмечаться практически празднование отличаться в зависимости от регион целое сохраняться черта традиционно поздравление родные близкие именинник будить пожелание ценная вещь подбирать учитывать предпочтение уделяться множество разнообразный свеча кондитерская украшать соответствовать предлагаться задувать загадывать

Çocuklara Yönelik Temel Kelime Dağarcığı Göstergeleri: Son yıllarda, çocuklar ve ergenler için özel olarak hazırlanmış yabancı dil sınavları popülerler hâle gelmiştir. Bu eğilim, çocuklar için CEFR ölçütlerine göre özel kriterler ve temel kelime dağarcıkları geliştirilmesine sebep olmuştur (Eurocentres Consultancy for the Council of Europe, 2018). Rus dili test sistemi de bu konuya oldukça önem vermektedir. İlkokul çağında Rusça öğrenen birçok çocuğunk, gelecekte Yabancı Dil Olarak Rusça (TRKİ) sınavına girmeyi planladıkları ancak sınav hazırlık sürecinde çeşitli zorluklar yaşadıkları söylenebilir. Öncelikle TRKİ yetişkinlere yönelik hazırlanmış bir sınavdır. “Yetişkin” hayatına ilişkin öğeleri bilmemek, test formatının çocuklar için uygun olmaması, örneğin A2 sınavının üç buçuk saat sürmesi ilkokul çağındaki bir çocuk için hem fiziksel hem psikolojik olarak zorlayıcıdır. Bu gibi faktörler, test sonuçlarını olumsuz etkileyebilir ve Rusça öğrenme motivasyonunu düşürebilir. Dolayısıyla önde gelen test merkezleri (S. Petersburg Devlet Üniversitesi, Rusya Halkların Dostluğu Üniversitesi, Puşkin Enstitüsü vb.) test sistemini 7 yaşından 16 yaşına kadarki yaş grubuna uygun olacak şekilde uyarlama çalışmaları yapmaktadır. Bu çalışmaların temel amacı, TRKİ sınavının gerçek bir şekilde simüle edilmesi ve gelecekte sınavın başarılı bir şekilde geçilmesinin sağlanmasıdır.

Hedef kitlesi çocuk olduğunda başlangıç dil materyalinin seçimi ve sayısının özellikle önemli olduğu görülmektedir. Araştırmalara göre çocuklardan oluşan bir sınıfta “giriş materyallerinin” (İng. input) sayısı dil edinimi sürecine, derslere başlanan yaştan daha fazla etki etmektedir (Muñoz, 2014). Kelime hazinesinin oluşumunu desteklemek için en etkili yöntemlerden biri, ilgili metin koleksiyonundaki kelime sıklığı verilerine dayalı seçimler yapmaktır. Çağdaş dilde sıklıkla kullanılan kelimelerin, genellikle otantik metinlerde daha fazla yer aldığı kabul edilmektedir. Bu nedenle metin seçiminde öncelikli olarak bu tür metinlere yer verilmesi tavsiye edilmektedir (Nation ve Waring, 1997). Bunun yanı sıra kimi araştırmacılar, farklı dillere ilişkin araştırmalar yürüterek belirli bir sıklıkta kullanılan kelimelerin metinlerin ne kadarını kapsadığını incelemiştir (Hu Hsueh-Chao ve Nation, 2000). Rusça üzerine elde edilmiş materyaller, en çok kullanılan yaklaşık 2500 kelimenin bilinmesinin metnin %80’ini anlamak için yeterli olduğunu göstermektedir (Frumkina, 1967). Ancak yalnızca kelimelerin kullanım sıklığına yönelik bir temel oluşturmak çocuklarda temel kelime dağarcığı hâkimiyeti oluşturmak için ideal bir parametre değildir. Bu sebepten bir sözcüğün temel kelime dağarcığı listesine dâhil edilebilmesi için bir dizi kriter göz önünde bulundurulmaktadır. Kullanım sıklığı dışında bu kriterlerin sözcüğün yeni sözcükler ve terkip oluşturma potansiyeli, kaç anlamı olduğu, biçembilimsel nötrlüğü ve son olarak metodik değeridir (Lapoşina ve Lebedeva, 2022; Andryuşina, 2011; Markina, 2011). Textometr programının kurucuları, çocuklar için kendi temel kelime dağarcığı formüllerini geliştirmiştir. Bu formül 1.000’li sözcük listesi, 2.000’li sözcük listesi ve 5.000’li sözcük listesi olarak üç gruba ayrılmaktadır (Lapoşina ve Lebedeva, 2022). Bu listeler oluşturulurken “Lex Value” adı verilen bir değer türetilmiştir. Lex value kelimenin değer katsayısıdır. Bu değer bulunurken şu formüle başvurulmaktadır: “Lex value = ZIPF_rki 2 + MEAN_ZIPF + (1 — DP_rki)”. Formülde yer alan ZIPF_rki değeri çocuklar için Rusçanın yabancı dil olarak öğretimi kaynaklarında kelimenin kullanım sıklığını sembolize etmektedir. MEAN_ZIPF, kelimenin diğer koleksiyonlardaki (TIRTEC-bilingual, TIRTEC-native, RuFoLa ve Detkorusna) ortalama kullanım sıklığını göstermektedir. Bu değerler özellikle de bu külliyatlar temelinde kontrol edilmiştir. Son olarak DP_rki (degree of dispersion) ise kelimenin sıklığının çocuklar için oluşturulmuş tüm koleksiyonlardaki düzenli dağılımını işaret etmektedir. Bu formüle dayanarak sayısız ilgili koleksiyonda yer alan metinlerin yüzde kaçını oluşturduklarına göre belirlenen listeler oluşturulmuştur. Günümüzde

bu parametre çocuklar için temel kelime dağarcığı oluşturma sürecindeki en elverişli parametre olarak kabul edilmektedir (Lapoşina ve Lebedeva, 2022; Markina, 2011; Sidorova ve Şmatko, 2019; Sharoff, Umanskaya ve Wilson, 2013). Bu bağlamda Textometr’ın çocuklara yönelik metinlerin analizi için de elverişli olduğunu söylemek mümkündür (Fotoğraf 5).

Fotoğraf 5

Çocuklara Yönelik Temel Kelime Dağarcığı Ölçümü

Лексический список РКИ-дети 1000 покрывает	65 %
Не входит в список РКИ-дети 1000	возраст близкие традиционно радостный черта ценный предпочтение являться кондитерская соответствовать регион создавать будить особенность множество уделяться главный интерес свеча разнообразный важно загадывать отмечаться отличаться зависимость именная практически целое родные поздравление ожидать учитывать желание праздничный подбирать душа общий настроение сохраняться задувать особый предлагаться украшать пожелание празднование
Лексический список РКИ-дети 2000 покрывает	75 %
Не входит в список РКИ-дети 2000	близкие традиционно радостный ценный предпочтение кондитерская соответствовать регион особенность множество уделяться главный загадывать разнообразный важно отмечаться зависимость именная практически целое родные поздравление ожидать учитывать общий сохраняться задувать особый предлагаться пожелание празднование
Лексический список РКИ-дети 5000 покрывает	90 %
Не входит в список РКИ-дети 5000	близкие уделяться главный кондитерская отмечаться традиционно задувать практически регион целое ценный учитывать ожидать предпочтение

Elde edilen verilerden yola çıkarak deneme amaçlı programa girilen metnin başlangıç seviyesindeki öğrenciler için zor olacağını söylemek mümkündür. Zira çocuklar için Rusçanın yabancı dil olarak öğretimi 1000 grubundaki kelimeler metnin yalnızca %65’ini oluşturmaktadır. Ancak metnin orta seviyedeki öğrenciler için uygun olduğunu söylemek mümkündür çünkü çocuklar için Rusçanın yabancı dil olarak öğretimi 2000 grubundaki kelimeler metnin %75’ini oluşturmaktadır. Programın bu işlevi, her sınıfın seviye ve ilgi alanına uygun olarak internette açık erişimde olan metinlerin seçilmesine ve bu metinlerin ders materyali olarak kullanılmasına olanak sağlamaktadır.

Metnin Göz Atarak Okunması ve Tam Okunması için Gerekli Süreye İlişkin Göstergeler: Textometr programı, metni okumak ve metne aşina olmak

için gereken yaklaşık süreye ilişkin de bilgi sağlamaktadır. Başarılı bir öğretim süreci için öğretmenin en önemli görevlerinden birinin dersin planlamasını yapmak olduğu göz önünde bulundurulduğunda (Beckmann ve Ehmke, 2023; Koberstein-Schwarz ve Meisert, 2022) programın bu işlevinin oldukça önemli olduğu anlaşılmaktadır. Fotoğraf 6'da Textometr'ın tarafımızca girilmiş metnin tam okunması ve göz atarak okunması için gerekli süreye ilişkin yaptığı değerlendirme görülmektedir. Bu bağlamda metnin tam okunması için gerekli süre iki dakika, göz atarak okunması için gerekli süre ise otuz saniyedir. Bu işlev, zamanın oldukça önemli bir kriter olduğu sınav sorularının hazırlanması sürecinde de oldukça büyük bir önem arz etmektedir.

Dil bilgisel Kategorilere İlişkin Gösterge: Textometr, yukarıda sıralanmış özelliklerin yanı sıra metinde sık karşışın dil bilgisel yapıları ile ilgili de ölçüm yapmaktadır. Programın bu işlevi, öğretmenin dil bilgisel derslerinde görülen konulara yönelik metinler bulmasını kolaylaştırmakta, öğrencilere işlenen dil bilgisel kategorisinin işlevini bir metin üzerinden örnekleyerek göstermesine olanak sağlamakta ve böylelikle dersin konusuna ilişkin bilgiler pekiştirilmektedir. Fotoğraf 6'da görülebileceği üzere tarafımızca kullanılan metin “sıfat-fiil” konusunun işlenmesi için uygun bir niteliktedir. Buna ek olarak Textometr metne özel bir sık kullanılan kelimeler listesi hazırlamakta, bu sayede belli kelimelerin metinde kaç kez kullanıldığı tespit edilmektedir (Fotoğraf 6).

Fotoğraf 6

Tam Ve Göz Atarak Okuma İçin Gerekli Sürelere, Kelimelerin Sıklığına Ve Dil Bilgisel Kategorilerine Yönelik Göstergeler

Изучающее чтение текста займет	2 мин.														
Просмотровое чтение текста займет	30 сек.														
Возможные грамматические темы ?	Причастия														
Частотный словарь по тексту	<table> <tr><td>и</td><td>10</td></tr> <tr><td>в</td><td>7</td></tr> <tr><td>с</td><td>6</td></tr> <tr><td>самый</td><td>6</td></tr> <tr><td>день</td><td>5</td></tr> <tr><td>именинник</td><td>5</td></tr> <tr><td>быть</td><td>3</td></tr> </table>	и	10	в	7	с	6	самый	6	день	5	именинник	5	быть	3
и	10														
в	7														
с	6														
самый	6														
день	5														
именинник	5														
быть	3														

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Yapılan çalışmada Textometr isimli programın metinlerin dilsel uygunluğunun otomatik değerlendirmesinde sunduğu imkanlar incelenmiştir. Program, metinlerin zorluk seviyesini CEFR ölçütleri temelinde kesin ve hızlı bir şekilde tespit ederek öğretmenlerin her öğrenci için kişiselleştirilmiş bir yöntem belirleyebilmesine ve her türden materyali seviyeye adaptasyonu için vakit harcamaksızın kullanabilmesine olanak sağlamaktadır.

Yabancı dil öğretiminde, özellikle Rusçanın yabancı dil olarak öğretiminde böyle bir aracın geliştirilmiş olması eğitim materyallerinin hazırlanması sürecinde büyük bir kolaylık sağlamaktadır. Programın geliştirilmesi sürecinde araştırmacılar tarafından yapılan deneylerin sonucunda öğretmenlerin “A2+”, “B1 ileri” gibi daha kademeli seviye tanımlamalarının yaptığının görülmesi üzerine her CEFR seviyesine başlangıç, orta ve son olmak üzere üçer kademe daha eklenmiş olması program aracılığıyla yapılacak analizlerin çok daha net olmasına, metinlerin zorlukları bakımından kıyaslanması sürecinde çok daha detaylı incelemeler yapılabilmesine olanak tanımaktadır.

Programda yapılan metin analizleri metinlerin CEFR ölçütlerine göre zorluk seviyelerini tespit etmekle birlikte Rusçanın yabancı dil olarak öğretimi derslerine hazırlık sürecinde faydalı olabilecek bilgileri de sağlamaktadır. Bunun yanı sıra program aracılığıyla metinde boşluklar dâhil kaç karakter, kaç kelime, kaç cümle olduğunu; kaç kelimenin yalnızca bir kez kullanıldığını ve metindeki kelime çeşitliliği katsayısını öğrenmek mümkündür. Program tarafından sunulan bu imkânlar, öğretmenlerin işlenen konu, hazırlık yapılan ders ve seviye için en uygun materyali seçmesi noktasında oldukça işlevseldir.

Textometr’in en önemli özelliklerinden biri metindeki kelime çeşitliliği katsayısını hesaplamasıdır. Zira bu katsayı, kelime çeşitliliğini ve tekrarını değerlendirmek açısından önemli bir bilgi sunmaktadır. Bu, metnin zorluk seviyesi ile doğrudan ilişkilidir. Bununla birlikte program aracılığı ile metindeki anahtar ve faydalı kelimelerin listesine ulaşmak mümkündür. Bu, tematik derslere hazırlık sürecinde ve her dil seviyesi için temel kelime dağarcığının belirlenmesi sürecinde büyük rol oynayacak bir işlevdir. Temel kelime dağarcığının her seviye için ayrı olduğu ve seviyeye uygun metin seçiminin öğrencinin motivasyonu ve derslerin verimliliği açısından oldukça önemli olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda Textometr’in, metnin ilgili seviye için belirlenmiş temel kelime dağarcığı

ile yüzde kaç oranında uyumlu olduğuna dair veri sunması okuma derslerinin planlanması ve verimliliği açısından büyük bir fayda sağlamaktadır. Bunun yanı sıra program aracılığı ile çocuklar için hazırlanmış metinlerin analizini de yapmak mümkündür. Bu metinlerin değerlendirilmesi aşamasında çocuklar için belirlenen temel kelime dağarcığı gibi özellikler dikkate alınmaktadır.

Textometr'in ders planlanmasına yönelik sunduğu imkânlardan bir diğeri metnin tam ve göz atarak okunması için gerekli olan süreye ilişkin bilgi vermesidir. Bunun sınav hazırlama sürecinde de büyük bir avantaj sağladığını söylemek mümkündür. Ek olarak program, dil bilgisel kategorilerinin kullanım sıklığına ilişkin de veri sağlamaktadır. Bu sayede öğretmenlerin dil bilgisel derslerinde işlenen konulara yer veren metinler seçmesi mümkün hâle gelmektedir.

Yapılan incelemeden hareketle Textometr programının eğitim sürecine dâhil edilmesinin Rusçanın yabancı dil olarak öğretiminde verimliliği artırmak ve eğitim sürecini optimize etmek açısından önemli bir adım olduğunu söylemek mümkündür. Programın kullanılması, öğretmenin iş yükünü azaltmanın yanı sıra verilen eğitimin kalitesini de artıracaktır.

Ders materyali hazırlama, materyallerin öğrencilere uygun hâle getirilmesi ve kişiselleştirilmesi sürecinde Lapoşina ve Lebedeva tarafından geliştirilen “Textometr” isimli programın kullanılması önerilmektedir. Çünkü program, sözcüklerin zorluk seviyesi, kullanım sıklığı, metinde kaç sözcük olduğu, bilinmeyen kelimelerin yüzdesi, cümlelerin uzunluğu ve kullanılan söz dizimsel yapıların türü gibi oldukça önemli veriler sunmaktadır. Bununla birlikte programı, CEFR seviyelerine uygun materyallerin seçiminde de kullanmak mümkündür, zira “Textometr” metnin, belli bir seviyeye ulaşmak için gerekli olan dil becerilerine uygunluğunu değerlendirmeye de olanak tanımaktadır. Bu, özellikle dili farklı seviyelerde bilen öğrencilerden oluşan gruplara ders veren öğretmenler için faydalıdır. Çünkü program metinleri öğrencilerin taleplerine göre daha zor ya da kolay hâle getirmeye, dolayısıyla adaptasyonunu sağlamaya yardımcı olmaktadır. “Textometr”, metinlerin biçembilimsel analizi sürecinde de kullanılabilir. Bu, öğretmenin kullanabileceği kaynakları artırmanın yanı sıra öğrencilere hem eğitimin amacına hizmet eder hem de ilgi alanlarına uygun materyaller sunmayı mümkün kılar. Materyal seçiminde net ve planlı bir yaklaşım sunması programı, ders hazırlığı ve eğitim sürecinin kişiselleştirilmesi sürecinde kalitenin artırılmasına yönelik kullanılacak eşsiz bir araç hâline getirmektedir.

Extended Summary

Introduction

From a psychological perspective, reading is an activity, in which the information is perceived and semantically processed. The development of reading skills in foreign languages has a positive impact on the development of writing and listening skills. It increases vocabulary and helps to absorb grammatical subjects taught in the lessons. Also, reading is a way of cross-cultural communication, thanks to the diversity of the topics of the texts.

The selection of texts that are suitable for the foreign language level of the students in reading activity is a very important criterion for the motivation of the students and the continuity of language development both in extracurricular activities and in-class reading. Therefore, when it comes to selecting materials for the lessons, evaluating the suitability of texts for the language level is a stage that remains relevant and requires effort. It is a time-consuming and workload-increasing process for teachers to analyze the suitability of the texts to lexical minimum standards, grammatical subjects taught in the lessons, and the topics determined by State Standards for Teaching Russian as a Foreign Language, which is compatible with CEFR standards. However, the process of determining the level of the text according to CEFR standards (from A1 to C2) is explained and defined through methodological studies. Therefore, automatization of this process is possible. Considering this, A. N. Laposhina and M. Yu. Lebedeva, who work at Pushkin Institute, developed “Textometr” program. This program is used to determine any text’s level in Russian up to 10000 symbols. Therefore, using this program, teachers can save time and diversify the materials used in the lessons.

Method

The explanation method is used during the technical review of the program. A thorough technical evaluation of the Textometr interface and features was carried out using program analysis in order to comprehend its working mechanisms. This involved evaluating the tool’s features, which included determining text complexity, examining lexical diversity, and offering insights into grammatical subjects. A B2-level text called “Birthday Celebrations in Russia” (Russian: Празднование дня рождения в России) was used to demonstrate the capabilities of Textometr and test its practical applications. The applied analyses

method, covering the possibilities of using the results of text analysis in foreign language teaching, in the selection of the suitable texts, usage of keywords and word diversity coefficients during the preparation of the course materials was also used in the research.

Findings

According to the analysis, Textometr offers a number of features that greatly simplify the process of preparing texts for foreign languages lessons. Textometr offers Automatic Text Level Assessment. Using CEFR standards, Textometr reliably assesses the degree of difficulty of texts. The tool also assesses lexical diversity, grammatical structures, and word frequency. Program also measures a Lexical Diversity: to gain an understanding of lexical richness, the tool measures the proportion of unique words to all terms in a text. This metric is essential to maintain a balance between familiar and unfamiliar vocabulary in the text. Textometr also pinpoints key terms and phrases that cover the core of a text. This functionality proves valuable for structuring thematic lessons and guaranteeing alignment with the desired learning outcomes. Furthermore, the tool conducts grammatical analysis by emphasizing frequently encountered grammatical categories. This helps educators to choose texts with specific grammatical subjects for their lessons. Textometr also provides an estimate of the time needed for skimming and thorough reading of a text, helping educators in lesson planning and ensuring that reading activities are suitably timed for classroom sessions. Additionally, its compliance with CEFR and RFL State Standards ensures that the texts adhere to the linguistic and cultural criteria crucial for effective language instruction. This alignment bolsters the tool's credibility and practicality in academic environments.

Developing the program, Laposhina and Lebedeva found out that teachers use a more complicated measure than CEFR measures, such as "B2 advanced" etc. Therefore, the program offers results in accordance with this demand. In addition to this, it is possible to determine the suitability of the text with RFL-children through Textometr. It is known that RFL-children is a separate field, which has its own criteria, due to lexical, grammatical and semantical differences between adults and children.

Discussion, Conclusion, and Suggestions

In this study, we explained the opportunities “Textometr” offers and we are of the opinion that using Textometr for planning the lessons and preparing course materials will be advantageous both for the students and the teachers.

It is a time-consuming process to select or prepare suitable texts for the development of the reading skills of the students. A program such as Textometr, which automates the process of determining the text’s level and gives useful information about the text, such as the variety of words, word and symbol counts, the accordance between the text and lexical minimum etc., makes this process easier and faster.

Based on the study, it is possible to say that the inclusion of Textometr in Russian as a Foreign Language teaching process is an important step to increase efficiency of the education and optimize it. Besides, it will motivate students and diversify course materials. Because thanks to this program any text that is suitable for the lessons can be analyzed and used in a short time.

In addition to this, program offers information about the grammatical subjects contained in the text, which can be a useful feature for students to absorb and repeat them, and for teachers to select or prepare the texts that contain these subjects. In this context, Textometr offers a lot of useful features for both teachers and students to use and provides important benefits for Russian as a Foreign Language teaching.

Teşekkür: Puşkin Enstitüsünde görev yapan A. N. Lapoşina ve M. Yu. Lebedeva’ya Textometr isimli programın Türkiye’de tanıtılması adına yaptığımız bu çalışmaya verdikleri onay ve destek için teşekkür ederiz.

Yazar Katkıları: Doç. Dr. Zulfiya ŞAHİN: %60, Arş. Gör. Kıymet Aybüke AKBAŞ %20, Cemile TUĞ %20.

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Etik Beyanı: Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi”nde belirtilen kurallara uyulduğunu ve “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler”e dayalı hiçbir işlem yapmadığımızı beyan ederiz. Aynı zamanda tüm yazarların çalışmaya

katkıda bulunduğu, yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışmasının bulunmadığını, tüm etik ihlallerde tüm sorumluluğun makale yazarlarına ait olduğunu beyan ederiz.

Etik Kurul İzni: Araştırma için Etik Kurul İznine ihtiyaç yoktur.

Finansman: Bu araştırma herhangi bir fon almamıştır.

Telif Hakları: Millî Eğitim dergisinde yayımlanan çalışmalar Creative Commons Atıf-Ticari Olmayan 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

Veri Kullanılabilirliği Beyanı: Bu çalışma sırasında oluşturulan veya analiz edilen veriler, talep üzerine yazarlardan temin edilebilir.

Yazma Yardımı için Yapay Zekâ Kullanımı: Yazarlar, yazma yardımı için yapay zekânın kullanılmadığını beyan eder.

Kaynakça

- Abdullayeva M. A., & Hociyeva, C. C. (2023). Puti sovershenstvovaniya metodicheskoy podgotovki buduşçevo učitelya inostrannogo yazık dlya rabotı s autentichnımi tekstami. *Uşebniye zapiski Hudjanskogo godusarstvennogo universiteta im. akademika B. Gafurova. Gumanitarnıye nauki*, 4(77), 146-152.
- Almazova, N., Krylova, E., Rubtsova, A., & Odinokaya, M. (2020). Challenges and Opportunities for Russian Higher Education amid COVID-19: Teachers' Perspective. *Educ. Sci.*, 10, 368. <https://doi.org/10.3390/educsci10120368>
- Andryuşina, N.P. (2011). Leksişeskiye minimumı po russkomu yazıku kak inostrannomu: problema otbora leksişeskih i frazeologişeskih yedinits. *Problemy istorii, filologii, kultury*, 3(33), 648-652.
- Andryuşina, N. P. (Ed.), Bitehtina, G. A., Klobukova, L. P, Noreyko, L N., & Odintsova, İ. V. (2014). *Leksişeskiy minimum po russkomu yazıku kak inostrannomu*. Zlatoust.
- Aşcı, Y., ve Topçu Tecelli, N. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okuma ve yazma becerisi geliştirmeye yönelik öykü kullanımı. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, (32), 203-220. <https://doi.org/10.20427/turkiyat.642418>

- Beckmann, T., & Ehmke, T. (2023). Informal and formal lesson planning in school internships: Practices among pre-service teachers. *Teaching and Teacher Education*, (132), 104249, ISSN 0742-051X, <https://doi.org/10.1016/j.tate.2023.104249>.
- Chen, F., & Abdullah, R. (2024). Scientific mapping of research on English as a foreign language (EFL) reading instruction: A thirty-year perspective. *Heliyon*, 10, e25217. 10.1016/j.heliyon.2024.e25217.
- Çerkasova, Ye. A., (2022). Sposobi, vidy i effektivniye instrumenty pri obučenii čteniyu na inostrannom yazıke. *Mejdunarodnyj jurnal gumanitarnih i yestestvennih nauk*, 12-5(75), 196-200.
- Demina, V. A. (2010). İssledovaniye innovatsionnih metodov onučeniya inostrannomu yazıku/ Sovremenniy modeli v prepodavanii inostrannih yazıkov i kul'tur v kontekste menecmenta kačestva obrazovaniya: Mateiralı IV učeбно-metodičeskoy konferentsii. (2). Ye. V. Tihonova (Ed.). RGSU. (Moskva), 185-188.
- Deybner, D. A. (2018). Obučeniye čteniyu i razvitiye navıkov čteniya na inostrannom yazıke. *Pedagogika i psihologiya obrazoviya*, (1), 103-107.
- Eurocentres Consultancy for the Council of Europe (2018). *Collated representative samples of descriptors language competences developed for young learners*. <https://rm.coe.int/collated-representative-samples-descriptors-young-learners-volume-1-ag/16808b1688>
- Frumkina, R. M. (1967). Dictionary-minimum and text understanding. *Russki jazık za rubezhom*, (2), 15–21.
- Gorbenko, V. D., Dominova, T. N., Ilina, N. O., Kumbasheva, Yu. A., & Mityakova, M. V. (2021). Actual directions of the modern methodology of teaching Russian as a foreign language: content analysis results. *Perspektivy nauki i obrazovania – Perspectives of Science and Education*, 49(1), 249-264. 10.32744/pse.2021.1.17
- Hu Hsueh-Chao, M., & Nation, P. (2000). Unknown vocabulary density and reading comprehension. *Reading in a foreign language*, 13(1), 403-430.

- İmanaliyeva, G. A. Gacibekova, Z. G., & Raşidova, A. C. (2023). Slojnost' çteniya na angliyskom yazıke i ego vzaimosvyaz' s ovladeniye yazıkom. *Sovremennoye pedagogičeskoye obrazovaniye*, (2), 303-307.
- Koberstein-Schwarz, M., & Meisert, A. (2022). Pedagogical content knowledge in material-based lesson planning of preservice biology teachers. *Teaching and Teacher Education*, (116), 103745, 10.1016/j.tate.2022.103745
- Koryakovtseva, N. F. (2023). Çteniyey na inostrannom yazıke kak obrazovatel'naya tsel v kontekste mejkul'turnogo obşçeniya. *Vestnik of Moscow State Linguistic University. Education and Teaching*, 1(846), 20–25. 10.52070/2500-3488_2023_1_846_20
- Lapoşina, A. N. (2018). Opıt eksperimental'nogo issledovaniya slojnosti tekstov po RKİ. *Dinamika yazıkovıh i kul'turnıh protsessov v sovremennoy Rossii. Materialı VI Kongressa ROPRYAL*, (SPB), 6, 1154-1179.
- Laposhina A. N., Veselovskaya, T. S., Lebedeva, M. U., & Kupreshchenko, O. F. (2018). Automated Text Readability Assessment For Russian Second Language Learners. *Komp'yuternaya Lingvistika i Intellektual'nye Tehnologii Cep. "Computational Linguistics and Intellectual Technologies: Proceedings of the International Conference "Dialogue 2018"*, 17(24).
- Lapoşina, A. N., & Lebedeva, M.Yu. (2021). Tekstometr: onlayn-instrument opredeleniya urovnya slojnosti teksta po russkomu yazıku kak inostrannomu. *Rusistika*, 19(3), 331-345.
- Lapoşina, A. N., & Lebedeva, M Yu. (2022). Formirovaniye çastotnogo slovaryainofonov na osnove korpusnıh dannıh. *Mir russkogo yazıka*, (3), 90-99. doi:10.24412/1811-1629-2022-3-90-99
- Markina, Ye. İ. (2011). *Lingvodidaktičeskiye osnovı razrabotki leksiçeskih minimumov po russkomu yazıku kak inostrannomu (dlya raznıh urovney i profiley obuçeniya)*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Moskovskiy gosudarstvennyy universitet.
- Meirovitz T., Russak S., & Zur A. (2022). English as a foreign language teachers' perceptions regarding their pedagogical-technological knowledge and its implementation in distance learning during COVID-19. *Heliyon*, 8(4), <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2022.e09175>

- Muñoz, C. (2014). Contrasting Effects of Starting Age and Input on the Oral Performance of Foreign Language Learners. *Applied Linguistics*, (35), 463–482.
- Nation P., & Waring R. (1997). Vocabulary Size, Text Coverage and Word Lists. *Vocabulary: Description, Acquisition, and Pedagogy*. Schmitt N., McCarthy M. (Ed.). 1(14), 6–19.
- Nefyodova, M. A. (2023). Sovremennyye podhody k obučeniyyu inostrannomu yazıku. *Uçeniye zapiski. Elektronnyy nauçnyy jurnal Kurskogo gosudarstvennogo universiteta*, 2(66), 137-142.
- Nikonova, Ye. N., & Yahyayeva, K. M., (2020). Differentsirovannyıy podhod pri obučenii studentov professional’no-orientirovannomu çteniyu v ramkah distsiplinı “İnostrannyıy yazık”. *Voprosı metodiki prepodavaniya v vuze*, 9(35), 62–73. 10.18720/HUM/ISSN 2227-8591.35.06
- Orazova, Z. N., & Omirbaykyzy, Z. G. (2024, 15-16 Mart). Significance of Improving Reading Skills in Learning a Foreign Language. *Xalqaro Ilmiy-Amaliy Konferensiyalar*, 1(2), 477-482.
- Revyakina, T. L., Şçur, V. V., & Fedotova N. V. (2013). Çteniyekak aspekt obučeniya na zanyatiyah po RKİ. *Aktual’niye voprosı sovremennoy filolohii i jurnalistiki*, (11), 53-59.
- Sevdaleva, A. S., & Çalova, O. N. (2020). İspol’zovaniye ekstensivnogo vida çteniya kak faktör povişeniya motivatsii k izuçeniyyu inostrannogo yazıka. *Nauka i obrazovaniye segodnya*, 9(56), 21-24.
- Sharoff, S. A., Umanskaya, E., & Wilson J. A. (2013). *Frequency Dictionary of Russian: Core vocabulary for learners*. Routledge.
- Sidorova, M. Yu., & Şmatko, A. S. (2019). Ot “leksişeskogo minimuma” k “Leksiko-grammatişeskoy osnove”: noviy podhod k predstavleniyu yazıka predmetnoy oblasti. *Mir russkogo yazıka*, (3). 83–91.
- Vladimirova, T. Ye., Nahabina M. M., Soboleva N. İ., & Andryuşina, N. P. (2001). *Gosudarstvennyıy standart po russkomu yazıku kak inostrannomu. Elementarniy uroven’*, (2. Baskı), (A. V. Golubeva Ed.), İzdatel’sstvo Zlotoust. 5-86547-186-4.

- Xasanova Yoqutxon Iqboljon qizi, & Vohidova Tamanno Saidjonovna. (2023). Development Of Reading Skill in B1 Level Students. *Qo‘Qon Universiteti Xabarnomasi*, 1(1), 1006–1018. <https://doi.org/10.54613/ku.v1i1.491>
- Yen, N. T. (2021). Učebniye teksti na russkom yazıke kak element obučenıya inostrantsev v kurse RKİ. *Sciences of Europe*, (78-2), 33-36. 10.24412/3162-2364-2021-78-2-33-36